

Asia: VN/14657/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vantaan kaupunki kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta.

Esityksen vaikutukset varhaiskasvatukseen osallistumiseen

Vantaan kaupunki pitää esityksen pääasiallisia tavoitteita pienten lasten vanhempien nopeammasta kotoutumisesta, yhteiskuntaan integroitumisesta sekä kielen oppimisesta hyvinä. Ehdotettu lakimuutos lähtee aivan oikein siitä ajatuksesta, että erityisesti muunkieliset lapset hyötyisivät varhaiskasvatuksesta kielen oppimisen ja kotoutumisen näkökulmasta, ja heidän osallistumisastettaan 2–3 –vuotiaissa olisi syytä saada nostettua.

Esityksen kolmen vuoden asumisaikavaatimus ei kuitenkaan tue tavoitetta, sillä se rajaa muutoksen ulkopuolelle pidempään maassa olleet maahan muuttaneet ja muunkieliset, joita Vantaallakin on valtaosa kotihoidontuen piirissä olevista. Vantaalla 2024 kotihoidontukea saavia muunkielisiä asukkaita oli yhteensä noin 1900, joista vain noin 400 henkilöä oli muuttanut Suomeen alle 3 vuotta sitten. Suurin osa oli Suomessa yli 3 vuotta asuneita.

Näin ollen iso osa maahan muuttaneista ja muunkielisistä lapsista ovat perheistä, jotka ovat asuneet Suomessa hyvinkin pitkään. Ehdotettu lakimuutos ei tuottaisi näille perheille kannustimia lasten varhaiskasvatukseen osallistumiselle. Käytännössä kaikki toisen polven maahanmuuttajat jäisivät muutoksen ulkopuolelle, vaikka juuri heidät olisi syytä saada varhaiskasvatukseen nykyistä aiemmin.

Vantaalla asuvista varhaiskasvatusikäisistä lapsista noin 37 % puhuu äidinkielenään muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia. Eri kieliryhmissä varhaiskasvatukseen osallistutaan kuitenkin hyvin erilaisella innokkuudella: kotimaankielisistä varhaiskasvatusikäisistä (1–6 –vuotiaat) varhaiskasvatukseen osallistuu 85,1 % ja muunkielisistä 76,6 %. 4–6-vuotiaiden kohdalla ero osallistumisasteessa ei ole niin merkittävä, mutta 2-vuotiaissa muunkielisten osallistumisaste on 64 % ja 3-vuotiaissa 86 %, kun kotimaankielisissä vastaavat luvut ovat 84 % ja 93 %.

Vantaan kaupunki pitää lakiehdotuksen tavoitteiden toteutumisen näkökulmasta parempana mallia, jossa kotihoidontuki rajataan taustasta riippumatta kaikilta perheiltä päättymään siitä alkaen, kun lapsi täyttää kaksi vuotta. Tällä toimenpiteellä lisättäisiin kaikkein tehokkaimmin varhaiskasvatukseen osallistuvien muunkielisten lasten osuutta.

Esityksen vaikutukset kotoutumisen ja työllisyyden edistämiseen ja niihin liittyviin palveluihin

Kotoutumisen palvelut siirtyivät kuntien vastuulle 1.1.2025. 10 kuukauden ajanjakso on liian lyhyt, jotta lakiuudistuksen vaikutuksia maahan muuttaneiden kotoutumiseen ja työllistymiseen voitaisiin kattavasti arvioida. Tukijärjestelmän uudistamisen ajankohta ei ole tarkoituksenmukainen.

Esityksen tavoite edistää alle kolme vuotta sitten maahan tulleiden kotoutumista ja työllistymistä on kannatettava, mutta vaikutusten arviointiin liittyy paljon epävarmuustekijöitä sekä kielteisiä vaikutuksia sukupuolten tasa-arvon toteutumiseen ja yhdenvertaisuuteen.

Asumisaikavaatimuksen ulkopuolelle jäävä perhe voi valita hoitaa lasta kotona joka tapauksessa. Koska suurimassaksi osaksi hoivavastuun kantaa äiti, maahan muuttaneet naiset voivat pudota pois palveluiden piiristä, jäädä entistä heikompaan asemaan ja riippuvaiseksi puolison tuloista. Kunnan kotoutumisesta vastaavan viranomaisen olisi entistä vaikeampaa tavoittaa kotoutumispalveluista hyötyviä vanhempia, koska kunta ei enää saisi tietoa muista kuin EU- ja ETA-maissa tai Sveitsissä asumisaikavaatimuksen täyttäneistä. Tämä heikentäisi erityisesti naisten mahdollisuuksia kotoutumiseen sekä kielen oppimiseen.

Lisäksi lakimuutos rasittaisi kuntien jo valmiiksi vaikeaa taloustilannetta. Käytännössä uudistus pakottaisi työnhakijoiksi lyhyen aikaa maassa olleita pienten lasten vanhempia, joilla todennäköisesti ei olisi riittävää kielitaitoa työllistyä kovin nopealla aikavälillä, ja tarvitsisivat palveluita työllistymispotentiaalinsa kehittämiseksi. Tämä kasvattaisi suoraan kunnan työttömyyden kustannuksia, kun kotoutumiskoulutuksen ja muun täydentävän kielikoulutuksen, palveluiden sekä muun koulutuksen tarve lisääntyisi. Esityksen vaikutustenarvioinnissa todetaan myös, että Norjassa asumisaikaan perustuva malli ei ole johtanut merkittävään työllistymisen lisääntymiseen tai käyttäytymismallien muutokseen.

Esityksessä on ehdotettu kompensoitavaksi varhaiskasvatuksen kustannuksia, mutta ei huomioida millään tavalla työllisyyden tai kotoutumisen edistämiseen liittyviä kustannuksia, jotka ovat huomattavia esityksen kohderyhmän osalta. Tehtävät siirtyivät alun perinkin alirahoitettuina kunnille vuoden 2025 alusta, ja kotoutumisen edistämisen rahoitusta on samaan aikaan leikattu ensin 58 miljoonaa euroa, ja sen jälkeen vielä 30 miljoonaa euroa lisää. Valtion tulisi kompensoida täysimääräisesti esitetyistä muutoksista syntyvät lisäkustannukset niin varhaiskasvatuksen kuin työllisyyden ja kotoutumisen palveluiden osalta.

Isotalus Birgit
Vantaan kaupunki/sihteeristö